

СИЛАБУС КУРСУ

ЕТНОПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

Ступінь вищої освіти – магістр
Галузь знань – 29 Міжнародні відносини
Спеціальність – 293 Міжнародне право
Освітньо-професійна програма – «Міжнародне право»

Рік навчання: 1
Семестр: 2

Кількість кредитів: 4
Мова викладання: українська

КЕРІВНИК КУРСУ

д. політ.н., проф. **Лазарович Микола Васильович**

Контактна інформація: m.lazarovych@tneu.edu.ua, +380977659417

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Актуальність вивчення дисципліни «Етнополітичні процеси в Україні» зумовлена зростанням ролі етнічного чинника в сучасних політичних процесах та спробами зовнішніх сил використати його в розпалюванні етнополітичних конфліктів. Навчальний курс покликаний як сформувати в студентів систему знань про тенденції етнонаціональної політики України та етнополітичного розвитку українського суспільства в історичній ретроспективі, забезпечення прав етнічних меншин, толерантність в етнонаціональній сфері тощо, так і виробити та розвинути в них навички самостійного аналізу етнополітичних процесів, уміння передбачати перспективи їхнього розвитку.

СТРУКТУРА КУРСУ

Години (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2 / 1	1. Етнополітичні процеси в Україні як навчальна дисципліна	Знати сутність, завдання й особливості навчальної дисципліни, її категоріальний апарат, історіографічні етапи дослідження. Характеризувати основні функції, завдання, структуру і методи етнополітичної науки	Питання
2 / 1	2. Зародження та розвиток етнополітичної думки: західна і вітчизняна традиції	Аналізувати спільні й відмінні риси генези зарубіжної і вітчизняної етнополітичної думки. Знати основні ідеї етнополітичної програми Української революції 1917–1921 рр. та актуальні історіософські, етнополітологічні проблеми розвитку	Тести, питання

		українського суспільства 1920-х років – початку ХХІ ст.	
2 / 1	3. Суб'єкти та об'єкти етнополітичних процесів	Розрізнити суб'єктів та об'єкти етнополітичних процесів. Розуміти сутність етнополітичної суб'єктності націй, національних (етнічних) меншин і корінних народів. Аналізувати економічні й соціокультурні фактори як важливу передумову етнополітичної суб'єктності	Проблемні завдання
2 / 1	4. Міжнародний досвід захисту прав національних меншин та втілення його в українському законодавстві. Державна політика щодо репатріантів	Знати основні засади міжнародних стандартів захисту прав національних меншин та особливості їхнього застосування в національному законодавстві й практиці. Аналізувати політику «мультикультуралізму», розрізнити її позитивні й негативні аспекти	Питання, тести
2 / 1	5. Етнополітичні конфлікти	Розуміти співвідношення між політичними, міжетнічними та етнополітичними конфліктами. Аналізувати найпоширеніші причини етнополітичних конфліктів та способи їхнього врегулювання	Проблемні завдання, питання
2 / 1	6. Етногенез та етнічна історія українців	Знати основні теорії походження українців та етнодемографічні наслідки перебування українських земель у складі іноземних держав. Уміти періодизувати етногенез та етнічну історію українців. Розуміти основну ідею праці М. Грушевського «Звичайна схема «руської» історії й справи раціонального укладу історії східного слов'янства».	Питання, тести
2 / 1	7. Етнополітична трансформація на українських землях періоду княжої держави	Уміти прослідкувати формування українського етносу в княжий період та порівняти спільні й відмінні риси етнополітичних процесів у Київській Русі та Галицько-Волинській державі. Аналізувати ступінь західноєвропейського культурного впливу на населення українських земель окресленого періоду	Проблемні завдання, питання
2 / 1	8. Етнополітичне становище України в умовах іноземної колонізації (середина ХІV – перша половина ХVІІ ст.)	Порівнювати етнополітичні процеси на українських землях під час їхнього перебування в складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої. Визначати сутність політики Московської держави, Кримського ханства, Молдови та Угорщини щодо України	Питання, тести

2 / 1	9. Міжетнічні взаємини в Українській державі середини XVII – XVIII ст.	Аналізувати етнополітичні аспекти формування українського козацтва. Порівнювати основні засади етнополітики гетьманів України. Визначати причини й сутність національно-колоніальної політики Московії та Польщі на Лівобережжі й Правобережжі України	Проблемні завдання, питання
2 / 1	10. Українські землі під владою Російської та Австро-Угорської імперій: етнополітичний аспект	Порівнювати особливості етнополітичних процесів на українських землях під час їхнього перебування в складі Російської та Австро-Угорської імперій. Визначати сутність українсько-польсько-російсько-єврейських протиріч на Правобережній Україні. Розуміти трагічність становища української розшматованої нації під час Першої світової війни	Питання, тести
2 / 1	11. Національне питання в період Української революції 1917–1921 рр.	Зіставляти етнополітичні процеси в періоди Української Центральної Ради, Гетьманату П. Скоропадського, Директорії та ЗУНР. Визначати сутність Закону УНР про національно-персональну автономію. Аналізувати причини й наслідки єврейських погромів в Україні та участь національних меншин у представницьких і виконавчих структурах української влади	Проблемні завдання, питання
2 / 1	12. Українці в складі СРСР та інших східноєвропейських держав (1920-ті – середина 1950-х років): правосуб'єктний статус та етнополітичне становище	Порівнювати етнополітичну політику СРСР періоду «коренізації» та остаточного оформлення радянської командно-адміністративної системи. Визначати основні риси етнополітики східноєвропейських держав між світовими війнами. Аналізувати етнополітичні процеси періоду Другої світової війни та післявоєнної відбудови	Питання, тести
2 / 1	13. Проблеми національного розвитку в СРСР другої половини 1950-х – 1991 р.	Розуміти причини включення Кримської області до складу України та відновлення елементів українізації під час хрущовської «відлиги». Аналізувати політику правлячого режиму щодо прикриття потреб національного розвитку гаслами «пролетарського інтернаціоналізму» в другій пол. 1960-х – сер. 1980-х рр. Виявляти особливості спротиву етнополітичних спільнот насильницькій асиміляції та русифікації в період горбачовської «перебудови»	Проблемні завдання, питання

2 / 1	14. Етнополітичні процеси в незалежній Україні на сучасному етапі.	Визначати політико-правові засади етнополітичних процесів в Українській державі. Аналізувати співпрацю України з іноземними країнами та міжнародними організаціями щодо захисту іноетнічного населення. Розуміти роль української діаспори у сфері зовнішньої політики України	Проблемні завдання, питання
2 / 1	15. Зовнішньополітичний напрям етнополітичних процесів в Україні		Проблемні завдання, питання

ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА

1. *Аадне Аасланд*. Дослідження української етнополітики: за матеріалами «Дослідницького центру Східної Європи» (FSO). Борисфен Інтел. 2021. URL: <https://bintel.org.ua/analytics/doslidzhennya-ukrainskoi-etnopolitiki/>
2. *Антонюк О. В.* Основи етнополітики: навч. посіб. К.: МАУП, 2005. 432 с.
3. *Горло Н.* Етнополітика в Україні: проблеми і перспективи у попередженні іредентизму. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Horlo_Natalia/Etnopolityka_v_Ukraini_problemy_i_per_spektyvu_u_poperedzhenni_iredentyzmu.pdf
4. *Грушевський М. С.* Хто такі українці і чого вони хочуть? К.: Знання України, 1991. 240 с.
5. *Казьмирчук М. Г.* Етнополітика: підручн. К.: КП УкрСіч, 2013. 360 с.
6. *Котигоренко В.* Етнополітика в Україні: варіант стратегії для держави // Наукові записки. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kotygorenko_etnopolityka.pdf
7. Мала енциклопедія етнодержавознавства. К.: Довіра, 1996. 942 с.
8. *Лазарович М. В.* Етнополітика української влади доби національно-визвольних змагань 1917–1921 років: компаративний аналіз: моногр. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 760 с.
9. *Лазарович М. В.* Етнополітика України: навч.-метод. посіб. 3-тє вид., випр. і доп. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 32 с.
10. *Лазарович М. В.* Ілюстрована історія України: короткий курс лекцій. 4-тє вид. виправл. і доп. Тернопіль: Джура, 2018. 616 с.
11. *Плохій С.* Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. К.: Критика, 2015. 430 с.
12. *Шпорлюк Р.* Формування модерних націй: Україна – Росія – Польща. К.: Дух і Літера, 2013. 552 с.
13. *Явір В. А.* Теоретико-методологічні засади вивчення етнополітичних дезінтеграційно-інтеграційних процесів. Актуальні проблеми політики. 2017. Вип. 60. С. 69-77. URL: http://app.nuoua.od.ua/archive/60_2017/9.pdf
14. *Abramson H.* A Prayer for the Government. Ukrainians and Jews in Revolutionary Times, 1917–1920. Cambridge: Harvard University Press, 1999. 258 p.
15. *Goldelman S. I.* Jewish national autonomy in Ukraine. 1917–1920. Chicago, 1968. 130 p.
16. *Lazarovych M.* «We will give our souls and bodies for our freedom»: Ukraine in the struggle against the armed aggression of the Russian Federation (2014-2020): monogr. Kyiv: PE AVIAZ, 2020. 452 p.
17. *Hunczak T.* Symon Petliura and the Jews: A Reappraisal. Lviv; New York; Toronto: Ukrainian Historical Association, 2008. 128 p.

18. *Klimecki M.* Polsko-ukrainskawojna o Lwow i GalicjeWschodnia 1918-1919. Warszawa: OficynaWydawniczaVolumen, 2000. 292 s.
19. *Lipset S.* American Exceptionalism: a Double-Edger Sword. NewYork: W. W. Norton & Company, 1996. 352 p.
20. *Lukomski G., PartaczCz., Polak B.* Wojna Polsko-ukrainska 1918-1919. Koszalin–Warszawa: Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Koszalinie, 2004. 296 s.
21. *Rothschild J.* Ethnopolitics: a Conceptual Framework. New York: Columbia University Press, 1981. 290 p.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здають із порушенням термінів без поважних причин, оцінюють на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладають модулі з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Письмові роботи перевіряють на наявність плагіату і допускають до захисту з коректними текстовими запозиченнями – не більше 20%. Списувати під час контрольних робіт заборонено (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої можна використовувати лише під час он-лайн тестування (наприклад, програма Kahoot).
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять – обов’язковий компонент оцінювання, за яке нараховують бали. За об’єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

ОЦІНЮВАННЯ

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3
30%	40%	30%
Усне опитування під час занять (1-8 теми) – 5 балів за тему – макс. 40 балів Модульна контрольна робота (теми 1-8) – макс. 60 балів	Усне опитування під час занять (9-15 теми) – 5 балів за тему – макс. 35 балів Модульна контрольна робота (теми 9-15) – макс. 65 балів	Підготовка КПІЗ – макс. 40 балів Захист КПІЗ – макс. 40 балів Участь у тренінгах – макс. 20 балів

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов’язковим повторним курсом